

ДРУЖЕСТВОТО НА ЗАВЪРШИЛИТЕ ВАРНА ВИСШЕ ТЪРГ. УЧИЛИЩЕ

ОРГАНЪ

на
Дружеството на завършилите
Варн. висше търг. училище.

Гл. редакторъ СТ. ЧОЛАКОВЪ
Редакторъ Н. КАРБАШАКОВЪ

ВЕСТНИКЪ

А. Д. Р. Е. С. Ъ

на
Редакцията и администрацията
Висше търг. уще: Варна

Год. аб. 50 лв. Чекова с/ка 1573
Отдѣленъ брой 5 лева.

В. П. Гочевъ.

Варна - курортенъ центъръ

По своето географско положение градъ Варна заема особено положение. Долината на Провадийската рѣка се веднага разширява предъ Черно море и представя най-удобно мѣсто за селище. Още въ най-стари времена жителитѣ привлѣчени отъ това хубаво положение на мѣстността, сж се заселили и основали селища Одесось (днешна Варна) и Варна. Покрай морскитѣ брѣгове има много селища, но не навсѣкжде има това съчетание на удобства, каквито намираме въ Варна. Градътъ е заобиколенъ отъ три страни съ височини, покрити съ зеленина: овощни градини, лозя и гори. На изтокъ се простира далеко красивото Черно море. Морскиятъ брѣгъ представя отличенъ плажъ, а морското дѣно не е страшна бездна, опасна даже и за не опитния плувецъ; не, въ морето край Варна, особено когато е тихо, могатъ да се къпятъ и малки деца.

Когато човѣкъ отива отъ вътрешността на България на лѣтовище при морския брѣгъ, за него не е безразлично дали околната мѣстность е монотонна или представя най-голѣмо разпореждане. Окото лесно се насища. Който търси почивка, той я намира само тамъ, дето намира най-голѣмо развлечение, дето окото не се насища, не се изморява отъ пустото разнообразие. Въ това отношение Варна заема особено мѣсто. Мжчно ще се намѣри селище, което да съперничи съ Варна. Презъ топлото слънчево време лѣтовникътъ може да използва до насита нагрѣтия пѣськъ и топлата морска вода; а презъ другото време ще прави разходки край красивия морски брѣгъ. За разнообразие въ нѣкои дни има възможность да направи излети въ околноститѣ на града, гдето ще има възможность да види хубави и бележити мѣстности. Всичко това ще го задоволи напълно, ще му достави наслада, успокоение, почивка на нервната система. Това е значението на лѣтуването.

Статийката е озаглавена „Варна — курортенъ центъръ“, защото не е само гр. Варна, гдето може лѣтовникътъ да се задържи. Цѣлото крайбрѣжие на Варна и на северъ, и на югъ отъ града, представя всички удобства за използване морето. Край село Галата има удобенъ плажъ, който се вече използва. Но най-голѣмото богатство е крайбрѣжието на северъ отъ града, чакъ до сегашната ромънска граница. Не е нужно да се описва мѣстността „Св. Константинъ“. Благодарение на отличния плажъ и хубавото положение на мѣстността, тамъ се построиха нѣколко почивни станции. Презъ лѣтото въ тая красива мѣстность почиватъ не само български граждани, но и много чужденци. Варненската

градска община въ едно кжсо време уреди тамъ отлични паркове. Въ България, като имаме предъ видъ и морето, нѣма друга мѣстность като „Св. Константинъ“. Но по това крайбрѣжие има и нѣщо много по-величествено, което досега ние не ценѣхме. Това е мѣстността „Дългиятъ пѣськъ“ („Узунъ кумъ“). За тая мѣстность проф. Ирасекъ, отъ Пращката политехника, се произнесе, че ако се направи удобенъ пътъ и се облагоуроди гората, нѣма да има лѣтoviщно мѣсто по-красиво, по-удобно въ цѣла Европа. Това може да каже проф. Ирасекъ, понеже, благодарение на длъжноститѣ, които е заемалъ въ бившата Австро-унгарска монархия, е ималъ възможность да посети всички по-важни лѣтовища въ Европа.

Що представлява мѣстността „Узунъ-кумъ“? Представете си крайбрѣжна пѣсьчна равнина дълга 35 км., а широка 100—120 метра, пѣськътъ на която е ситенъ, като че всичкиятъ е преминалъ презъ сито. Това е то, „Дългиятъ пѣськъ“. Морското дѣно е съвършено гладко, нѣма нито подводни скали, нито пѣкъ дребни камъни. И то е постлано съ ситенъ пѣськъ. Всичко е нагледно отъ природата за използване и плажа, и морската вода. Мѣстността е отворена, не образува завои, заливи и крайбрѣжното черноморско течение отъ северъ на югъ постоянно промѣня водата. Така тя е запазена отъ замърсяване. На едно разстояние отъ 35 км. плажъ могатъ да се къпятъ хиляди лѣтовници, безъ да си пречатъ единъ на други. Да „Дългиятъ пѣськъ“ е неограничено народно богатство! Но казаното не е всичко. Надъ пѣська се издига величествена гора отъ нѣколко хиляди декара. Изъ тая гора на много мѣста блика бистра студена вода. До последно време ние нищо не бѣхме направили за облагородяване на тая богата мѣстность. Ние само рушихме. Едва въ най-ново време Варн. археологично дружество, подпомогнато отъ Варненската градска община, се зае да използва това богатство. Гората вече се разчиства: построенъ е разкошенъ бюфетъ и въ околността се насадиха лози и овощни дръвчета. Тая дейность ще продължи. Държавата съ трудоваци прокарва удобно шосе, което ще бжде готово още презъ това лѣто. Мѣстността ще бжде лесно достъпна. Бждещето се вече види. Въроятнo, ще се отдѣли мѣсто за постройки на вили. Всѣко лѣто лѣтовници не само отъ България, но и отъ други държави ще прекарватъ лѣтнитѣ горещини въ „Дългия пѣськъ“. Богати хора, които Варна не задоволява, ще намѣрятъ тамъ всички благоприятни условия за почивка. „Дългиятъ

пъсък“ ще бжде единъ отъ най-добритѣ курорти въ Европа. Съобщенията между Варна и дългия пъсъкъ ще се оживятъ. Варна ще си остане центъръ и ще използва всички блага.

Климатическитѣ условия въ Варненското крайбрѣжие позволяватъ да се продължи лѣтуването. Месецитѣ юний, юлий, августъ и септемврий сж топли месеци. Презъ това време водата е топла, удобна за къпане. Срѣдната температура презъ тия месеци за Варна е следната:

юний	19°40'
юлий	22°10'
августъ	22°10'
септемврий	18°30'

Мнозина се страхуватъ напрасно отъ есеннитѣ бани. Въ действителностъ, тѣ сж най-приятни и най-вече поддържатъ организма. Презъ лѣтнитѣ месеци се загрѣва дебелъ пластъ морска вода, и промѣната на вѣтроветѣ презъ есенята почти не се отразява на температурата на повърхностната вода. Наблюденията показватъ, че хроническа хрема, която мнозина влачатъ години подъ редъ, се лѣкува най-добре съ есенни морски бани.

Борисъ Сакъзовъ

Варна преди и сега.

Презъ всички времена на своята дълголѣтна история, гр. Варна е ималъ първенствующо значение за цѣлата страна между Балкана, Дунава и Черно море, както и за държавата, къмъ която той е принадлежалъ.

Още отъ най-старо време, като древно елинска колония, наречена Одесусъ, Варна е билъ глава на петъ съюзни градове — всички оживени центрове на черноморската търговия. По-късно, въ римско и византийско време, наредъ съ търговското си предимство, той се издига и като архиерейско седалище на новата религия за цѣлото черноморие отъ Созополъ до Томи — сегашна Кюстенджа.

Но действителното значение на Варна за насъ се почва отъ самия първи день на старата българска държава. Преди Аспарухъ да сложи основи на столицата си Плиска при Абоба, той е стѣпалъ най-напредъ въ Варна и, чрезъ множество отбранителни окопи, затвърдилъ е властта си надъ черноморския брѣгъ, а отъ древната варненска ситадеса, останкитѣ на която стърчатъ и до днесъ, провъзгласилъ е българското владичество надъ цѣлия северо-източенъ край.

Впоследствие, презъ течение на първото българско царство, въ време на кръстителя царь Бориса и неговия великъ наследникъ Симеона, Варна става най-важния отбранителенъ пунктъ срещу византийскитѣ морски набѣги, а едновременно и първия износенъ край на североизточната ни търговия. Затова, всѣко посегателство върху тоя градъ се е считало и за посегателство надъ българската държавна цѣлостъ и интереси.

Още по-големо значение Варна придобива презъ второто българско царство, въ времето на Асенџовци, когато разширената ни търговия е вече въ връзки съ Генуа, Венеция и Дубровникъ. Подъ влиянието на този стопански подъемъ, особно въ времето на царь Александра и на неговия приморски поставникъ Добротича, Варна блѣсва и като първостепененъ воененъ центъръ. За първи пътъ тогава се турятъ основи на българския националенъ флотъ — бранителъ на държавната ни не-

зависимостъ. И когато, въ края на XIV вѣкъ, подъ мощния напоръ на турскитѣ орди, най-силната ни крепостъ, Търново, капитулира и цѣлата страна между Балкана и Дунава е била опленена, надъ Варненската крепостъ и флотъ се е още развявалъ българския флагъ!

Презъ тъмното турско иго, въпрѣки давлението на инородни елементи, българизмътъ въ Варна, като покритъ и неугасимъ вжгленъ, е продължавалъ своя животъ. И въ първитѣ години на народната ни пробуда, ние отново виждаме възродена еснафска и търговска Варна, исправена и горда, боряща се за духовната ни независимостъ, за да стане, на другия день следъ освобождението ни, първия пристанищенъ градъ на България и първия културенъ центъръ на североизточния ѝ край.

Отъ този моментъ, именно, Варна се превръща въ морски Пиемонтъ на нацията и държавата ни, прониквайки чрезъ културата си въ полупустиннитѣ до тогава Добруджански равнина, а чрезъ търговията си — въ близка и далечна чужбина. Всички данни на новото време потвърдяватъ това върховно за цѣлата страна стопанско и национално значение, до което бѣ достигнала Варна.

Обаче, днесъ следъ преживенитѣ превратности на войнитѣ и отнемането на богатия Добруджански хинтерландъ, този морски Пиемонтъ на България усилено запада. Неговото пристанище, капаситетно за единъ трафикъ отъ нѣколко стотини хиляди тона годишно, пуштѣ до невѣроятностъ, а това неминуемо бие основитѣ на всички стопански отрасли — и на индустрия, и на занаяти, и на всички видове културенъ и наемнъ трудъ. И ние мислимъ, че не ще бжде далеченъ деньтъ, когато тоя, макаръ и отначало постепененъ но безпиренъ упадакъ, ще бжде най-сетне разразенъ въ единъ ударъ, еднакво катастрофаленъ, както за стопанския животъ на голѣмия градъ, тъй и за приморския му районъ.

Предъ тая обща угроза, която заплашва една отъ

най-важните гранични покрайнини на страната ни, трѣбва да се загрижат не само варненци, но и преди всичко и най-много самата ни държава. Чрезъ мощнитѣ срдѣства, съ които тя разполага, нейна длѣжност е да предотврати идящото зло, като приложи всички възможни мѣрки за търговското и стопанско възобновяване на Варна.

Защото не трѣбва да забравяме, че запазването и подигането на тоя градъ, който е прибралъ хиляди граждани на труда и предприемчивостта отъ всички краища на България и Добруджа, е въпросъ **общо-националенъ и държавенъ**. Стопанската подкрепа, която държавата трѣбва да даде на Варна, не е само за неговото западнало пристанище, нито за хилядното ѝ население, нито за стопанския ѝ районъ намаления! **Това е за цѣла България!**

Политиката на държавата трѣбва да бѣде насочена преди всичко къмъ създаване на **гранични стопан-**

ски ядра и оплоти, и то въ ония мѣста, които служатъ като изходни пунктове за националнитѣ ни и културни аспирации. Както Владайско-Пернишкия басейнъ, Кюстендилско—Дупнишкия край сж за насъ ценни да бждатъ издигнати като културни центрове на западъ, Кърджалийския и Хасковския край—на югъ, тъй и Варна трѣбва да направимъ **културно националенъ свѣтлинникъ на северо-източния край**. Наредъ съ фара на Галата, който посочва пѣтя на корабитѣ, които влизатъ и излизатъ отъ Варненското пристанище, трѣбва да издигнемъ въ Варна новъ културенъ български фаръ, освѣтляващъ легитимнитѣ стремежи на племето ни къмъ северъ...

Нека имаме всички съзнанието, че жертвитѣ и блага, които държавата би дала за подигането на Варна, не ще бждатъ погълнати безвъзмездно отъ нея и района ѝ, а ще бждатъ стократно възвърнати и **влочени въ бждецето на България!**

Д-ръ П. Д. Скорчевъ

Варна като морско лѣтовище

Въ трудъ и грижи прекарва своя животъ чловѣчеството. То се досажда и гнети отъ еднообразието на своята ежедневна работа, отъ принудата която всѣки день го тласка въ овехтѣли канцеларии и безрадостни заведения, дето срещу цената на лична свобода се дава кжшей хлѣбъ.

Тѣло и духъ се похабяватъ поради липса на слънце, движение и волностъ. Тонусътъ на живота се понижава, чловѣкъ крета безрадостенъ подъ бремѣто на своитѣ дѣлнични задѣлжения.

Но идва горещото лѣто. Ние почувствуваме копнежъ къмъ отмора и промѣна. Пъкъ и отъ ученичеството си сме свикнали на лѣтна почивка, на лѣтна слободия.

Та лѣте и тѣло и духъ се стремятъ къмъ волностъ и отмора, досадениятъ градски жителъ жадува да се изтрѣгне изъ прангитѣ на ежедневието.

Едни поематъ къмъ ведрината на гори и планини, други се понасятъ къмъ лжчезарнитѣ лазури на нашето топло море.

И еднитѣ и другитѣ търсятъ и намиратъ, и тукъ и тамъ, отмора и обнова на духъ и тѣло.

*

Отъ десетина години насамъ българинътъ — чадо на планината и полето се стреми въ новъ копнежъ къмъ морето. Побрѣжията на Варна, Козиякградъ, Несебъръ, Приморие, Созополъ, та чакъ до Царево гъмжатъ отъ нови обожатели на морето; многобройни ученишки колонии оживяватъ съ своя глъчъ знойнитѣ пѣсчища на нашето поморие.

Но предъ очитѣ на възлюбилія морето българинъ като ярка звезда сияе Варна. Варна е която тегли и привлича и уморения отъ шума и блѣсканицата на голѣмия градъ, и досадения отъ тишината и покоя на нашата провинция.

Защото щедро надарена Варна има блага за всѣкиго — тукъ Амалтея е изсипала своя рогъ на изобилюето.

Единствено варненското побрѣжие е тъй кждраво и китно, дълбоко врѣзаниятъ широкъ заливъ отворедъ е ограденъ съ буйни лозя и гори.

Пѣсъкътъ е обширенъ, чистъ и ситенъ, той побира съ хиляди чловѣшки сжщества дошли да намѣрятъ слънце, въздухъ и чисто лазурно море.

На пѣсчищата предъ обширнитѣ и удобни морски бани кипи лѣте единъ безгриженъ и волень животъ. Тукъ на плажа идватъ за показъ и наслада хубавици изъ разнитѣ краища на нашата земя, тукъ все по-често се движатъ стройнитѣ фигури на русокози красавици изъ срдѣдно-европейскитѣ страни. И като нѣкои дошли изъ задъ морето нерейди тѣ всички блаженствуватъ въ знойнитѣ прегрѣдки на нашия пѣсъкъ—жива съблазнь за нашитѣ мургави сатири. И моржове се слънчуватъ тукъ още, и тюлени — нашенски и чуждестранни. И всички се чувствуватъ при морето еднакво млади и безгрижни, еднакво ободрени и обновени. Защото всички еднакво черпятъ отъ животворния източникъ на тази блѣстяща водно-слънчова природа.

Нийде голотата не е тъй на мода както на варненскитѣ пѣсчища, нийде човѣшкото тѣло не се гали тъй сладостно както отъ морскитѣ повѣи, нийде човѣшкиятъ организъмъ не се чувствува тъй леко, волно и щастливо както на искромѣтния пѣсъкъ и въ живитѣ води на нашето море.

Нийде разслабеното тѣло на кабинетния служителъ тъй бързо не се ободрява и закалява както въ игрива борба съ морскитѣ талази, нийде досадениятъ умъ и повѣхналиятъ духъ на интелектуалния деецъ тъй бързо не се съвзема и освежава както при сребрилата ширь на палавото, вѣчно живо море.

Напразни сж усилията на сухата наука да издири въ физични и химични фактори цѣлебнитѣ свойства на морето. Колкото и хитроумно да се анализуватъ и разчленяватъ свойщинитѣ на морския климатъ, колкото и да диримъ разковничето на неговата лѣковитостъ въ йодови и измислени солени пари, въ съмнителни озони, атмосферни налягания и ултравиолетови лжчи само, все пакъ то се крие другаде: чарътъ който се излжчва отъ безбрѣжнитѣ простори на водната стихия, **духътъ** на морето е, който сливайки се съ духа на чувствувания чловѣкъ, ободрява, обновява и го окриля!

*

Варна не е и не бива да бѣде едно лѣниво лѣтовище. Защото изъ близката нейна околностъ се криятъ толкова омайни по своята прелестъ излетни мѣста, въ които бликатъ неизчерпаеми източници за възторгъ и наслада отъ крайморска дивна природа.

Аладжа манастиръ се потаи въ стръмнитъ скали заблѣнуванъ въ първохристиянската древност на светитъ египтяни Антоний и Пахомий, всрѣдъ високо издигащата се надъ морето буйнорасла гора огласявана отъ хиляди чуруликащи птички.

Св. Константинъ е единъ божественъ кжтъ, подъ сѣнката на чийто брѣстове и чинари се крие сѣкашъ антично нѣкое капище обслужвано отъ ефирни леконоги нимфи. Розовопѣстратата зора разсипва тукъ щедро своята пурпурна прелестъ по вършинитъ на свещенната тази горичка; луната величествено се въздига изъ недрата на мрачния Еребосъ кърваво-червена надъ морето спотаило се предъ нейното великолепие.

Мощната охлювоподобна снага на Галата примамва къмъ своитъ дивни висини, дето въ Полифемовска омая се издигатъ стръмнитъ скали на трикратно мигащия фаръ. Тукъ сѣкашъ другъ свѣтъ свѣтува, отъ галатянската самотност морето е пълнозакръжлено, хоризонтътъ далеко, свѣтукащата нощна феерия на отсрѣщна Варна ни изпълня съ захласъ и съзерцание.

Скритата въ отвѣдъ-галатинскитъ дебри Гюндюзъ-чешме*) съ своитъ печени самородни пилета, съ вълшебнитъ си лжкатушни полянки и съ още други нѣкакви възможности примамва къмъ пиръ и привидна почтеностъ.

Татъкъ надолу, подъ гориститъ възвишения на Яйла и Петра всрѣдъ столѣтни джбища, току надъ самото море стои, свѣтла и засмѣна, хижата на „Родни

*) Гюндюзъ е собствено име — може да се преведе чрезъ „Слънчанъ“.

Балкани“. Тя е творение на младежки възторгъ и на любовъ къмъ прелеститъ на тоя омаенъ морски кжтъ.

Връщайки се презъ Галата ние минаваме покрай гиздавитъ до скоро петъ могили — тракийски гробници. Следъ като бидоха изтърбушени и разкрити следъ двехиляденъ покой, днесъ тѣ стоятъ разсипани и опозорени, лишени отъ своитъ презъ вѣкове криени ценности, изоставени и съ разсипани кости на своитъ покойници. Съ тжга отминаваме едва сега умрѣлитъ могили и се спущаме по дивната горообразла долина отсамъ Карантината. Тамъ долу въ вечерно затишие блести морето подъ пурпура на заходящото слънце, а тъкмо подъ придружаващитъ неговия залѣзъ огнено-златисти облаци дреме въ вълшебна самотност Варненското езеро. Гористиятъ му брѣгъ съ „Джанаваръ-тепе“ и „Чайка“ сж любими близки излетни мѣста.

Въ кръга на своята излетна околностъ Варна трѣбва да включи и нашето българско светилище — Мадара, еднакво ценно по своята царь Крумовска старинностъ и по своята неизказано живописна скалиста величавостъ. Би трѣбвало поне веднѣжъ въ седмицата да се уреждатъ удобни и ефтени излетни влакове за отиване и връщане до Мадара — любители ще се привличатъ и намѣрятъ.

Хубава е Варна и прекрасна лѣте! Нека providението даде възможностъ на всѣки българинъ да полѣтува при нашето ненагледно море, да се порадва на хубавия Божи свѣтъ за утѣха на себе си, за доволство на варненци.

Д-ръ Г. В. Паспалевъ

Университетски институтъ въ Варна

Варна е единствения провинциаленъ градъ, който има въ себе си частъ отъ нашия най-висшъ учебенъ институтъ — Университета. Това е Морската биологична станция съ Аквариумъ. Замислена и зданието ѝ построено отдавна (1910), станцията поради редица причини, се откри едва преди три години (1932). Съобразно поставенитъ ѝ цели: „да служи на науката, на народната просвѣта и стопанство“ станцията има два отдѣла:

I. Отдѣлъ за народна просвѣта. Това сж 32 аквариуми (голѣми бетонни басейни, снабдени съ витринни стѣкла) съ живи морски и сладководни животни и растения, подържани съ постоянно текуща вода. Освенъ това нѣколко: биологични картини отъ препарирани животни, които живѣятъ въ водата или край нея (птици, млѣкопитающи и др.), хранятъ се съ организми отъ водата, но не могатъ да се подържатъ живи въ басейнитъ, модели на риболовни уреди, съ които се работи по нашето крайбрѣжие, биологични карти на Черно море, статистически данни и пр. А въ двора на станцията единъ миниатюръ на Черно море запознава посетителя съ особеноститъ въ конфигурацията на морския брѣгъ и дъно.

Чрезъ този отдѣлъ се цели да се даде просвѣта относно живота въ водата, животъ толкова разнообразенъ и различенъ отъ този на сушата. Да се покаже този животъ съ неговитъ особености и прояви нагледно, въ неговата естествена срѣда, да се дадатъ данни за онова, което знаемъ за Черно море и въобще за организмитъ населяващи водата — е интересно и високо поучително, както за неукния, така и за просвѣтения.

Само онзи, който е виждалъ аквариуми и стоялъ съ часове въ захласъ предъ витринитъ, що отдѣлятъ зрителя отъ морското дъно и най-разнообразнитъ живи организми въ водата, само той знае, каква е наследата отъ зрелището, каква е поуката отъ виденото, каква е и каква може да бжде ползата отъ наблюдение и изучаването на организмитъ въ водата.

II. Отдѣлъ за научни изучвания. Това сж лабораториитъ — най-необходимото условие за всѣко сериозно системно изследване на морски обекти въ връзка съ научни или стопански цели. По настоящемъ има въ станцията 4 такива лаборатории: по зоология, ботаника, физиология и химия. Помѣстени въ просторни свѣтли стаи, снабдени съ текуща морска и сладка вода, съоржжени съ най-нужднитъ пособия за научна работа, свързана съ морето край нашитъ брѣгове, на наши и чужди учени. Като частъ отъ нашия единственъ университетъ въ морската станция има и една специална зала — лаборатория, кждето студентитъ по естествентъ науки идватъ да слушатъ лекции върху Черно море и да се запознаватъ нагледно съ флората и фауната му край нашитъ брѣгове. Въ сжщата зала курсове отъ учители-естественици ще идватъ да опресняватъ и допълватъ познанията си по живота въ водата, а сжщо и за да направятъ лични проучвания по интересуващитъ ги въпроси.

Отъ научния отдѣлъ на станцията освенъ това ще се изпращатъ въ сбиркитъ на университета и гимназиитъ препарирани и живи почти всички изучвани морски и сладководни организми; за да не бждатъ тѣ

доставяни срещу скъпо заплащане отъ странство или изучавани само по книга и картини.

Същиният наученъ отдѣлъ — това е най-сетне мѣстото, където ще се постави началото на системни наблюдения и проучвания върху въпроси, които сж или могат да бждатъ въ връзка съ ползата, която се очаква и можемъ да имаме отъ морето.

Макаръ и отъ скоро открита, станцията и аквариумитъ сж посетени сравнително доста добре. Повече отъ 50,000 учещи се и възрастни досега сж дошли да видятъ аквариумитъ и сбиркитъ, а нѣколко десетки наши и чужди професори и асистенти сж работили вече въ лабораториитъ ѝ.

Така уредена и постъпно допълняна и усъвършенствувана, покрай своето преко предназначение **Морската биологична станция** има специално за Варна и друго културно значение. Хората работящи постоянно

или временно въ станцията допринасятъ, кой съ каквото може за културното издигане на града. Чрезъ популярни и чисто научни беседи, четени въ салона на станцията, чрезъ вземане живо участие въ всички културни прояви въ града — университетскитъ труженици се стремятъ да дадатъ своята данъ на Варна. А за да служи станцията и като съединително звено между университета и бившитъ негови възпитаници, както и за да поощрява духовната работа на всички въ града; управата на станцията отъ идната есенъ ще уреди специална **университетска читалня**. Въ нея интересуващитъ се ще иматъ на разположение всички издания на университета: пълнитъ годишници на всички факултети и всички номера на специалната **университетска библиотека**. Така, край своитъ преки задачи станцията се стреми да заеме достойно мѣстото си като **наученъ и културенъ университетски институтъ въ Варна**.

Д-ръ Н. Недковъ.

IV МОСТРЕНЪ ПАНАИРЪ - ВАРНА

Инициативата, която Лигата за Курорта Варна презъ 1932 г. поде съ организирането на Промислената изложба въ Варна, се указа напълно целесъобразна за българския стопански животъ и въ скоро време можа да се разрастне до ония размѣри, които започнаха да смушаватъ нѣкои български градове имащи желание да вървятъ по стъпкитъ на това стопанско начинание.

Целитъ които Варненскитъ мостренъ панаиръ преследва сж:

1. Чрезъ ежегодно излагане произведенията на мѣстната промишленостъ, земледѣлие и скотовѣдство да се демонстрира стопанската моцъ на българското национално производство и се даде възможностъ на заинтересованитъ, възъ основа на представенитъ мостри да сключаватъ сдѣлки.

2. Да се използва голѣмиятъ притокъ на лѣтовници отъ чужбина и България и се демонстрира успѣшно предъ тѣхъ стопанскитъ възможности на националното ни производство. Посетителитъ отъ чужбина проявяватъ интересъ не само къмъ националния ни и културенъ битъ, но и къмъ стопанскитъ особености на страната ни.

3. Варненскитъ мостренъ панаиръ ще изиграе голѣма роль за поддържане българския националенъ духъ. Варна е граниченъ градъ, както и предверие на едно триста хилядно население, откъснато отъ отечеството ни.

4. Да даде възможностъ за засилване на стопанския туризъмъ въ България, като издействува обичайнитъ панаирни намаления по чуждестраннитъ превозни мрежи за всички посетители отъ странство, които презъ време на панаира ще посетятъ Варна. Последното ще бжде възможно, следъ като Варненскитъ мостренъ панаиръ просъществува 5 години безъ прекъсване, за да бжде приетъ като членъ на Съюза на Международнитъ панаири въ Милано, нѣщо което въ 1936 год. ще бжде реализирано.

5. Тенденцията на развитието е, да се обхванатъ въ изложбенитъ сгради на Варненския мостренъ панаиръ произведенията и на голѣма частъ отъ държавитъ, които търсятъ прѣкъ контактъ съ българския стоковъ обмѣнъ.

За реализиране на досегашнитъ 3 изложби-панаири се изразходва общо само 115,000 лв. обществени срдства, което показва, че Варненскитъ мостренни панаири иматъ стопанско оправдание, понеже сж въ състояние

безъ чужда помощъ да осигурятъ съществуването си.

Варна има всички естествени условия за единъ ежегоденъ въ края на лѣтото и началото на есенята панаиръ, понеже е въ състояние да гарантира най-важната предпоставка — посетителитъ, безъ да е належащо да се влагатъ голѣми усилия и срдства въ тѣхното привличане. Мѣстоположението на града, като курортъ и пристанищенъ пунктъ осигурява развитието на панаира и въ международенъ такъвъ. Чуждестраннитъ изложители, следъ като бждатъ привлечени да взематъ участие наредъ съ българскитъ, биха могли да преценятъ и възможността за складиране на стоки въ Варна съ цель, предлагането имъ на близко-източнитъ пазари. По този начинъ може да се подготвятъ условията и за една бждеща свободна зона въ България.

Варненското пристанище ще улесни въ голѣма степенъ разширяването на мострениия панаиръ въ международенъ. Чужденцитъ изложители, освенъ възможността да взематъ участие чрезъ панаирни сгради, биха могли да се явятъ и съ изложбени параходи. Само късно изпратенитъ покани до изложителитъ въ странство, осуетиха тѣхното участие въ тази годишния панаиръ.

Естественниятъ развой на Варненския панаиръ е много насърчителенъ. Сравнителнитъ таблици на досегашнитъ изложби-панаири показватъ постоянно увеличение на изложители. Сжцо и реализиранитъ сдѣлки сж задоволителни. Една отъ голѣмитъ спънки за правилния прогресъ на тази стопанска и културна инициатива се явява неприязненото държане на нѣкои български градове, които следъ като видѣха успѣшното ѝ реализиране въ Варна, започнаха да устройватъ изложби и панаири. За да бждатъ субсидирани отъ държавата, опитаха се да спънатъ Варненския панаиръ чрезъ извявяване на претенции за ограничаване на последния и превръщането му въ една локална изложба, въ която да се показва предъ посетителитъ само естеството на изложенитъ мостри, безъ да се даде възможностъ на изложителитъ да сключватъ сдѣлки възъ основа на наличнитъ мостри. Почти всички доводи, които се лансиратъ за тази теза, сж неоснователни. Никога рководителитъ на Варненския панаиръ не биха правили въпросъ, дали фирмата на последния трѣбва да бжде „панаиръ“, или „изложба“, ако междувременно българската общественостъ не бѣше сезирана отъ Министерството на

Народното Стопанство съ единъ проектъ за законъ-наредба, споредъ който се определя сжщността на терминитѣ панаиръ и изложба. При панаиръ може да се рекламира и продава въз основа на изложенитѣ мостри, както е било при тритѣ Варненски панаири, въпрѣки че отъ скромность сж били обявявани като „изложба“ и „изложба-панаиръ“. При изложба, била тя обща или частична, сключването на сдѣлки не ще се позволява.

Мнението да бжде дадено монополно право за организиране на единственъ панаиръ на нѣкой градъ, който преди 10 или 40 години ималъ мостренъ панаиръ въ известенъ мащабъ, е несериозенъ мотивъ. Сжщо така несериозенъ възгледъ е, че България понеже е малка страна не трѣбва да има по-вече отъ една подобна стопанска инициатива, тъй като тия стопански инициативи не трѣбва да бждатъ реализирвани съ задѣлжаване на българскитѣ стопански дейци за участие, или пъкъ да бждатъ крепени по искусственъ начинъ съ широко давани субсидии.

Съ съжаление трѣбва да се констатира, че нѣкои отъ нашитѣ правителствени фактори сж поели ангажменти за ограничаване Варненската инициатива. Належаща е анкета, която да покаже, както на тѣхъ, така и на Българската общественость доводитѣ за и противъ поддържането на панаира въ Варна. Желателно е, когато въпроса бжде разглежданъ по принципъ да се събератъ всички данни за и противъ изнасянето на панаиръ въ Варна, безъ да се държи смѣтка за поети ангажменти отъ временно отговорни обществени фактори. За Варненскитѣ панаири отъ 1932, 1933 и 1934 г. има цѣла редица отъ изявления на бивши министри, които сж обещавали най-широка подкрепа и сж изказвали желание, тази инициатива лансирана и реализирана за първи пътъ въ Варна, съ оформенъ вече характеръ да продължи, понеже допринася за преуспѣването на Българския стопански животъ.

Всѣки безпристрастенъ наблюдател остава очуденъ отъ равнодушието, а въ нѣкои случаи и отъ неприязнеността, съ които обществени фактори въ София и другаде се отнасятъ къмъ тази стопанска инициатива на Варна, въпрѣки че правителства и министерства се показватъ щедри, когато има да се изпратятъ представители, или вземе участие въ чуждестранни международни панаири. Безъ да искамъ да намалявамъ голѣмото стопанско значение отъ подобно участие на България въ чуждитѣ панаири и изложби, трѣбва да подчертая, че ние отиваме да търсимъ любопитна публика въ чуждитѣ държави, а не искаме да дадемъ нѣщо организирано на сжщитѣ тия хора, които сж дошли вече въ нашето отечество. Отъ насъ зависи да запознаемъ многото хиляди чужденци съ продуктитѣ на българската земя, за които сме принудени да търсимъ пазари въ чужбина. Качеството на българскитѣ земеделски и скотовъдни произведения, всѣки чужденецъ като консуматоръ, има често случая презъ време на пребиваването си въ Варна да констатира. Какви сж экспортнитѣ ни възможности, ще могатъ да се констатиратъ и евентуално използватъ при посещението на единъ подреденъ панаиръ въ Варна, който ако не бѣше на лице, трѣбваше въ името на добре разбранитѣ български интереси да се създаде.

Излишно е да подчертаемъ, че и въ културно-стопанскитѣ прояви, къмъ които спада и Варненскитѣ мостренъ панаиръ, трѣбва да има приемственость, независимо отъ лицата които сж се нагърбили съ ръководството на респективния държавенъ ресоръ. Тжжно впечатление се добива като се отвори златната книга на Мострениния панаиръ, пълна съ одобрителни слова на досегашни ръководители на Българския стопански животъ, посетили панаиритѣ въ Варна и се сравнятъ съ прибързанитѣ изявления на днешни управници.

Архим. Иннокентий

Владиславъ Варненчикъ

(Сражението при Варна — 10 октомврий 1444 г.)

Положението на балканскитѣ народи до сражението.

Следъ падането на второто Българско царство (Търновското въ 1393 г. и Видинското въ 1396 г.), а малко по-късно и цѣлиятъ Балкански полуостровъ подъ владичеството на турцитѣ, последнитѣ заематъ господствуваще положение въ Европа.

Нашиятъ народъ съ изгубване на своята политическа независимостъ, неминуемо изгуби и своята духовна, съ унищожаването на Търновската патриаршия. Попадналъ подъ двойно робство — политическо и духовно — той съ голѣмо търпение и себеотрицание е понасялъ тежкото и непоносимо чуждо иго съ надежда, че робскитѣ вериги, рано или късно, ще бждатъ разкъсани и за него наново ще огрѣе изгубената свобода. Положението на това робство на народа ни, презъ първитѣ три вѣка, отъ изгубването на своята независимостъ, е покрито съ непроницаемъ мракъ. Историческитѣ сведения сж извънредно оскждни. Само нѣкои народни предания, легенди и пѣсни говорятъ за ония тъмни времена на нашето робство. Обаче тѣ не могатъ да иматъ строго научна стойность.

Кръстоносниятъ походъ на Владиславъ Варненчикъ.

Презъ това време на западъ е владѣло сравнително спокойствие. Действително, тамъ се образували кръстоносни походи противъ турцитѣ за освобождаване на Светитѣ мѣста, обаче западнитѣ владетели малко искали да знаятъ за тежката участь на поробенитѣ християнски народи въ Балканския полуостровъ.

Едва съ възкачането на младия кралъ Владиславъ III, роденъ презъ 1424 г., на полско-унгарския престолъ, следъ навършване на пълнолѣтието, съ благословението на Папа Евгений IV, образувалъ походъ за освобождението на поробенитѣ християни въ полуострова. Папата успѣлъ да го убеди за единъ новъ кръстоносенъ походъ противъ турцитѣ, като за разходи на замисления походъ му подарилъ за две години своитѣ приходи.

Поражението на турцитѣ въ Седмиградско (1442 г.) и при София (1443 г.) повдигнали духа на християнитѣ и тѣ поискали да измѣрятъ силитѣ си съ своя противникъ. Султанъ Мурадъ II, съ своята далновидность, като предвидилъ намѣренията на християнитѣ, предложилъ на Владислава едно примирие за 10 години, което се

сключило на 30 юлий 1444 г. въ гр. Сегединъ (Унгария) и потвърдено отъ двамата владетели съ тѣхнитѣ подписи и клетва.

Тоя договоръ наложилъ на Мурада известни задължения, отъ които най-важното за насъ е било, че следъ като му се отнемали всички по-раншни европейски владения, оставало му се да владѣе само България.

Следъ сключването на договора, Мурадъ заминалъ съ войскитѣ си за Мала Азия, за да усмири единъ бунтъ, следъ усмиряването на който се отеглилъ отъ престола въ полза на малолѣтния си синъ Мохамеда II.

Турскитѣ войски съ малки изключения, останали въ Тракия, били вече пренесени на Малоазийския брѣгъ. Флорентийскиятъ кардиналъ Франческо, адмиралъ на папската флота, съобщилъ на Владислава, че заминава за Галиполи съ флотата си, за да попрѣчи на неприятеля отново да се върне на Европейския брѣгъ. Сжщевременно той подканялъ Владислава да потегли и той, за да доунищожи малката частъ турска войска, останала въ Тракия. Ромейскиятъ императоръ-Палеологъ сжщо предложилъ своитѣ услуги да попрѣчи съ флотата си връщането на турцитѣ на казания брѣгъ.

Това обстоятелство принудило да се свика единъ воененъ съветъ отъ първенцитѣ въ кралството и други държави. Съветътъ билъ председателствуванъ отъ кардинала Юлианъ Цезарини. На тоя съветъ се направило преценка на Владиславовата клетва и дошли до заключение, че тя не може да бжде задължителна за него.

Обявяване на войната.

Тя била обявена на 1 септемврий 1444 г., обаче, въ самото ѝ начало, се появили голѣми недоразумения между участващитѣ въ нея.

Въ Сегединъ била вече събрана войската, която наброявала 15—20,000 души, главно поляци и унгарци, но влизали още германци, франки, неополитанци, власи, трансилванци, чехословаци, а може би и българи. Войската била придружавана отъ обозъ, който се е състоялъ отъ 2,000 кола.

Преминаването на войскитѣ презъ Дунава, при гр. Оршова, трѣбвало да стане на 1 септемврий, обаче, както споменахме по-горе, появили се известни прѣчки. Презъ това време Мурадъ се намиралъ въ Магнезия (М. Азия). Съветницитѣ на Мохамеда II му писали, че народътъ е въ опасностъ. Тогава Мурадъ веднага, съ 40,000 души войска, тръгналъ за Европа.

Владиславъ, наедно съ съюзнитѣ войски, подъ главното командване на трансилванския войвода Янъ Хуниядъ, на когото било обещано, че ако войната се завърши благополучно за съюзницитѣ, ще бжде назначенъ за български кралъ, преминалъ Дунава на 20 септемврий и презъ Кладово, Видинъ, Рахово, стигналъ въ Никополъ, който билъ силно укрепенъ отъ турцитѣ. Къмъ войскитѣ тукъ се присъединилъ и влашкиятъ войвода Дракулъ съ 5,000 конника. Въ Никополъ се случило нѣщо необикновено. Една българка, ясновидка, предсказала едно голѣмо землетресение, което раздрусало Дунавското крайбрѣжие и спрѣло за малко похода. Въ предсказанието Дракулъ съзрѣлъ едно злокобно предчувствие, какво, че това било нарушение на дадената клетва отъ Владислава. Ето защо, предвиждайки лошия край на похода, той искалъ да отклони Владислава отъ него. Обаче, Хуниядъ се противопоставилъ, и между двамата пълководци възникналъ силенъ раздоръ, който довелъ до двубой, но той не се е състоялъ, тъй като и двамата били принудени да си простятъ. Походътъ продължилъ бавно по дѣсния брѣгъ на Дунава, на пѣтъ къмъ Варна и по продължение на брѣга, да се стигне въ Галиполи. Тукъ се очаквала помощъ отъ

съюзната флота, която е била отъ голѣмо значение. Понеже числеността на съюзната войска била малка, то тя възнамѣрявала съ продължение на похода да се приближи къмъ византийцитѣ въ Цариградъ, да се съедини съ тѣхъ и така да се усилятъ. При това въ плана още влизалъ Владиславъ да се ожени за една ромейска княгиня и следъ това да се продължи пѣтя къмъ Одринъ.

Въ изпълнение плана на горния походъ, съюзнитѣ войски се движили въ следния редъ: въ авангардъ билъ Хуниядъ съ унгарци и власи, подиръ тѣхъ следвали обознитѣ и боеви коля и най-подиръ Владиславъ съ останалата войска. Тя минала презъ Разградъ и Нови-пазаръ. Последниятъ билъ превзетъ. Тукъ Владиславъ узналъ, че 28 турски военни кораби въ Дунава били опредѣлени за Мурада, който, въ случай че ни би могълъ да сключи съ него поне примирие, да потегли съ тѣхъ за Унгария. Но Владиславъ заповѣдалъ тѣ да бждатъ изгорени, и заповѣдта му била изпълнена на 24 октомврий.

Следъ завладяването на Нови-пазаръ, Владиславъ отправилъ позиви до турскитѣ гарнизони въ Шуменъ, Мадара, Преславъ, Провадия, Варна, Галата и Макрополисъ (до Евксиноградъ) да се предадатъ съ условие, че ще се позволи на войницитѣ да си заминатъ. Обаче гарнизонитѣ отказали, и постепенно горнитѣ крепости бивали превземани съ ожесточени бойове.

Когато Мурадъ узналъ за преминаването на съюзнитѣ войски Дунава, веднага потеглилъ отъ Мала Азия съ нѣколко хиленна войска за къмъ Цариградъ, а отъ тамъ за Варна, като успѣлъ съ военна хитростъ да заблуди съюзната флота, която била при Галиполи. Последната чакала въ Дарданелитѣ, за да препятствува преминаването на Мурада. Той, който идвалъ съ войскитѣ си въ Цариградъ, успѣлъ да мине презъ Анатолийскиятъ хисаръ. Въ Галиполи Мурадъ успѣлъ да влѣзе въ тѣсни връзки съ корабнитѣ капитани, подкупилъ ги и така прекаралъ войскитѣ си въ една нощъ презъ Босфора на Европейския брѣгъ.

Така турскитѣ войски, като преминали на тоя брѣгъ, почнали своето движение, за да стигнатъ съюзнитѣ войски, които нѣмали никакви сведения за движението на турцитѣ. Последнитѣ, които по-отрано познавали отлично мѣстността, напреднали скришомъ и на 9 ноемврий били вече предъ Варна, тъкмо когато пристигнали и съюзнитѣ войски. И дветѣ били една срещу друга.

Разположение на войскитѣ.

Какъ сж били разположени тѣ, между историчитѣ има разногласие. Ето защо, предаваме го въ общи черти.

Турцитѣ били разположени така, че дѣсното крило, командувано отъ Турханъ паша, се прикривало отъ езерото, лѣвото, командувано отъ Караджа паша, зетъ на Мурада — отъ възвишенията на северъ отъ Варненското езеро, а центърътъ отъ дълбока и широка долина, въ която сж били еничеритѣ, командувани отъ Мурада.

Съюзнитѣ войски били разположени така, че Хуниядъ съ лѣвото крило прикривалъ войскитѣ си откъмъ Варненското езеро, което било обграждало центъра, въ който се намиралъ Владиславъ, Кардиналъ Цезарини, венецианскитѣ посланици съ нѣколко хилядна съюзна войска. Самъ, обаче, Хуниядъ застаналъ въ дѣсното крило на унгарската кавалерия. Неговата стремителна целъ е била да нападне съ кавалерията пехотата на Караджа паша, да разкъса Мурадовата линия и обгради турската войска.

Сражението.

На 10 ноемврий сутринята изведнѣжъ се появила силна буря, която разпокъсала всичкитѣ знамена на

съюзниците съ изключение знамето на Св. Георги. Това се взело за едно лошо предзнаменование. Въ 9 часа сутринята се почнало ужасно сражение. Хуниядъ се хвърлил съ всичката си сила на конницата си срещу Караджа паша, пресъкълъл турската пехота и всълъ ужас между еничеритъ. Тъй Мурадъ билъ нападнатъ въ фронта отъ бойцитъ на Владислава, изгубилъ самообладание и гледалъ нажда да бѣга. Въ това време Караджа паша, облѣнъ въ кърви, се спусналъ къмъ Мурада, скочилъ отъ коня си, взелъ юздитъ отъ него и го принудилъ да върви срещу неприятеля.

Мурадъ, наново ободренъ, встѣпилъ въ сражение, държайки въ дѣсната си рѣка нарушената отъ Владислава клетва, която е носилъ като знаме, за обединение, предъ еничеритъ. Последнитъ, ободрени отъ присѣствието и храбростта на Мурада, нападнали центъра на съюзницитъ и сломили тѣхния ударъ. Хуниядъ презъ това време билъ отстраненъ отъ съюзницитъ си поради ненадейното сплотяване на турцитъ. Въ това нападение коньтъ на Владислава билъ ударенъ съ бравда въ краката, и той падналъ отъ него, като единъ еничаръ му отсѣкълъ главата, взелъ я, натъкналъ я на копие и викалъ къмъ унгарцитъ: „Ето главата на вашия кралъ, защо още се биете.“ Това всѣло ужасъ между съюзницитъ. Хуниядъ се върналъ назадъ, но било вече късно. Като видѣлъ съ очитъ си кървавия трофей, натъкналъ на копието, на което се развѣвалъ потѣпкания договоръ, на три пѣти се хвърлилъ противъ неприятеля да вдигне обезглавения трупъ на Владислава, но безуспѣшно. При това положение унгарцитъ бързо отсѣпили презъ нощта и повлѣкли съ себе си и Хуниядъ, въпрѣки волята му.

Лѣвото крило на съюзницитъ, откъснато отъ центъра, останало до следния день неподвижно и мълчаливо задъ преградата на обоза и езерото. Въ зори Мурадъ, който билъ ги заобиколилъ въ тъмнината, хвър-

лилъ имъ главата на Владислава, за да ги увѣри, че съпротивата имъ е безнадеждна. Следъ това той навлѣзълъ въ крилото безъ сражение, гдето придворнитъ на Владислава, Цезарини и другитъ владци, паднали убити. Главата на Владислава била взета, потопена въ сѣдъ съ медъ и изпратена въ гр. Бруса, гдето натъкната на копие била разнасяна три дни за показъ. Следъ това християнитъ я прибрали, измили и заровили въ единъ параклисъ.

Какво е станало съ обезглавеното тѣло на Владислава, где е билъ погребанъ, историята мълчи, макаръ да съществуватъ разни предания, досега още непотвърдени.

И тѣй сражението при Варна 1444 г. доведе злата участь на християнитъ въ Балканския полуостровъ и само деветъ години по-късно Цариградъ, столицата на ромеитъ, падналъ въ рѣцетъ на турцитъ. Следъ тая горда победа тѣ възвеличили своята слава и станали страшилище за цѣла почти Европа.

Днесъ на мѣстото на полесражението е издигнатъ скромненъ мавзолей паметникъ за трагично загиналия храбъръ и самоотверженъ Кралъ Владиславъ Варненчикъ. Мѣстото на полесражението, което е напоено съ изобилна кръвъ, е станало свещено мѣсто за поклонение на всички воюващи тогава народности и че потомствата имъ ще идватъ на това мѣсто, гдето витаятъ безсмъртнитъ духове на прадѣдитъ имъ, да прекланятъ колѣне и прошепватъ тиха молитва за тѣхното упокоение.

Вѣчна слава и блаженъ покой на младия, самоотверженъ и храбъръ герой Владиславъ Варненчикъ и неговитъ сподвижници, които сложиха кости на полесражението за свободата на поробенитъ християни.

Проф. Ц. Калянджиевъ.

ДЪРЖАВАТА И СЛУЖБИТЪ

Отличителната черта на най-новата история е постепенното и системно превръщане на полицейска държава въ сложенъ социаленъ организъмъ, стремящъ се да свърже своето съществуване съ живитъ сили на всички народни маси и обществени групи. Докато старата държавна машина бѣше главно единъ административенъ апаратъ, находящъ се въ рѣцетъ на едно привилегировано съсловие, новата държава става постоянно на всички обществени съсловия и срѣди, отъ които черпи своитъ индивидуални сили и къмъ които насочва своето стопанско и социално творчество, държайки смѣтка за социалното равновесие и справедливостъ.

Българската държава, подобно на всички новородени европейски и американски държавни единици, биде построена върху демократическитъ принципи на новото време, извоювани и санкционирани въ процеса на социалнитъ борби въ Англия и Франция. Подобно на европейскитъ държави, България трѣбваше да организира своя държавенъ апаратъ съ многоброенъ чиновнически персоналъ, рекрутиранъ отъ тѣзи срѣди и отъ такова качество, каквото може да даде страната ни първитъ години следъ освобождението, когато многото интелигентни занаятчи напуснаха работилницата, за да станатъ чиновници. По тоя начинъ се поставиха основитъ на нашата бюрократическа машина. Низката култура и слабата подготовка на това първо чиновничество

отчасти се корегираха съ идеализма, който то получи отъ прѣснитъ още народни борби за духовна и политическа свобода. Трѣбва да се признае, че това качество, наредъ съ ограниченитъ потребности на стария държавенъ служител, въпрѣки слабата му училищна подготовка, правѣха отъ него *човѣкъ съ по-високъ моралъ, отколкото мнозинството сегашни негови колеги*, които гледатъ на държавата и на държавната кариера като на източникъ за материални доходи, за които държавата се явява като единъ грубъ работодател, съ срѣдствата на които се често безцеремонно разпореждатъ. Сегашнитъ ограбвания на държавни каси бѣха рѣдко явление при старото чиновническо поколѣние, въпрѣки Чростата и слабата му интелигентностъ. Старитъ чиновници бѣха чеда на доосвободителното еснафство, непознаваще полици, чекове и адвокатски хитрости, но въ което личното довѣрие бѣше свещенъ принципъ. Въ онѣзи чисти времена паритъ се пренасяха безъ всѣкакви писмени формалности отъ кираджи и файтонджии отъ единъ градъ въ други съ абсолютна сигурностъ. Като че знанието и по-високата култура понизиха морала и социалното чувство въ новия държавенъ служител. Ако стариятъ чиновникъ въ много случаи не е задволявалъ нуждитъ на държавата и на обществото, това се е дължало на неговитъ ограничени общи и технически познания, обаче, по преданостъ въ работата той като че е стоялъ много по-високо. Обикновено

явление бѣше, че стария сѣдия, администраторъ, учителъ и други следъ като прекарваха 8—9 часа въ канцеларията, вземаха книгата съ себи си и продължаваха да работятъ дома по цѣли вечери. Па и тогава нѣмаше днешнитѣ вечерни развлечения, театри, концерти, дансинги и пр.

За половинъ вѣкъ отъ нашето освобождение се създадоха много училища отъ разни типове, съ тенденция да отговарятъ на растящитѣ нужди на държава, общини и частни предприятия. Културата въ страната се повиши, грамотността се разшири, печатното слово проникна въ всѣка градска къща, работникътъ и селянинътъ четатъ вестници, а децата се наслаждаватъ отъ добра детска литература. И все пакъ държавната ни машина, па и обществото, страдатъ отъ голѣми организационни дефекти. Като че полувѣковната ни култура отъ освобождението насамъ се е настанила само на повърхността на мозъцитѣ, безъ да зачекне дълбочината на душитѣ. За илюстрация ще взема нашето учебно дѣло. Преди 50 години учителитѣ въ гимназиитѣ бѣха хора съ срдѣно образование, а имаше и такива, свършилѣ 5—6 класа. Гимназиитѣ бѣха бедни — безъ обстановка и учебни пособия. А между това тогавашнитѣ ученици, които се учеха безъ учебници, безъ кабинети, безъ екскурзии и пр. знаеха по-добре математика, естествени науки, физика, френски езикъ, па и матерния езикъ, макаръ и тогава да бѣха лишени отъ днешната оригинална и преводна литература. И това вѣроятно се дължи на непорочния и немеркантиленъ интересъ на тогавашната младежъ, живуща съ още неугасналия пламъкъ на освободителнитѣ борби. Естествено е, че повърхността въ училището се пренесе и въ живота и въ отношението къмъ службата, па и къмъ самата държава, служенето на която се превърна въ обикновенъ кариеризъмъ, въ суха канцеларщина, лишена отъ оная еластичностъ, която се налага отъ днешнитѣ условия, произтичащи отъ единъ сложенъ стопански динамизъмъ. Затова и се получава днешния абсурдъ на вдървена държавна машина, която живѣе за себе си и очаква, щото общество и личностъ да се нагаждатъ къмъ нея, а не обратното.

Ние живѣемъ въ епоха на най-сложни стопански отношения, въ които държавата трѣбва да бѣде не само регулаторъ и арбитъръ, но и канализаторъ. А затова се изискватъ служители съ здрави стопански и технически познания, одухотворени отъ модернитѣ социални идеи и надарени съ подвижността, свойствена на частнитѣ стопански предприятия. Колкото ръководнитѣ държавни фактори ще се стараятъ да приближатъ личността на държавния служител къмъ горния идеалъ, толкова нуждитѣ на общество и народъ ще бждатъ по-правилно задоволени. Наредъ съ това и толкова повече самия държавенъ апаратъ, па и политическата му конструкция ще бждатъ по-трайни. А ако се наложатъ промѣни съгласно духа на времето, тѣ ще ставатъ по единъ последователенъ и безболезненъ еволюционенъ начинъ.

Като най-съвършенъ типъ на държавна организация въ това отношение се явява Англия. Нейното държавно управление, ръководнитѣ му индивидуални сили, до най-последния чиновникъ, сж проникнати отъ държавната идея като високъ мораленъ принципъ. Наредъ съ това нийде инициативата на служителя не се проявява тъй силно както въ тая страна на интензивно и традиционно търговско-индустриално развитие. За английския чиновникъ държавата е светилище и обратно: личността на чиновника е неприкосновена отъ държавнитѣ фактори. Чиновникътъ се чувствува тамъ като автономенъ общественъ служител, който действа

споредъ неизмѣнитѣ плинципи на закона и още до-здравата английска традиция и даже етикетъ. Последнитѣ иматъ не по-малко значение въ тая страна, отколкото образователния цензъ. Единъ английски консулъ ми разказа веднѣжъ на какъвъ сложенъ изпитъ се подлагатъ кандидатитѣ за консулска служба въ Англия. Едно отъ условията за удобряване на кандидата било външното държане при влизане въ изпитната зала, при разговора съ изпитната комисия и пр.

България днесъ има надъ 90,000 чиновници, върху плещитѣ на които лежи фактическото управление на страната, които се рекрутиратъ досега по единъ несистеменъ начинъ. Главната маса отъ тѣзи чиновници върши една административна техническа работа, безъ да има нужната научна или училищна подготовка за това, Единъ и сщъ гимназистъ, свършилъ или недовършилъ срдѣно училище, ще срещнете и въ митницата, и въ пощата, и въ администрацията, и въ желѣзницитѣ — въ всички видове канцеларии. Своитѣ служебни специални знания тоя чиновникъ получава главно отъ специфичната обстановка на канцеларията и отъ слѣпата рутина, която е толкова оплѣла живия човѣкъ, че съ нея не може да се бори и високо цензувания шефъ. По тоя начинъ и до днесъ се фабрикуватъ хиляди чиновници, имитирайки рутината на службата, наследена отъ десетки години, на която сж жертва и хилядитѣ граждани. А между това време е вече, въ връзка съ много мждрувания надъ реформиране образователната система, да се създаде новъ типъ срдѣно училище — *чиновническо* (Beamtenchule), каквито има напимѣръ въ Швейцария. Това заведение ще има за целъ да даде нужнитѣ юридически и административни познания, необходими за единъ срдѣненъ чиновникъ, като въ програмата му, намѣсто разнитѣ математики, естествени истории и нѣкои словесни предмети, се застъпи елементарно законоведение, държавно право, канцеларски редъ, стопанска наука, счетоводство, кореспонденция, машинописъ, чужди езици и канцеларска организация. Колкото и да е разнообразна службата въ разнитѣ министерства, все пакъ кандидатитѣ на подобно училище ще бждатъ по-лесно приспособими за всѣка канцелария, отколкото сегашниятъ безформенъ гимназистъ, който има най-слаби понятия за държава и държавно управление. Създаването на чиновнически училища, самостоятелни, или още по-подходно като отдѣления при търговскитѣ училища, ще прибере тоя контингентъ отъ младежи, който не ще има възможностъ да следва въ сегашната гимназия, или би се явилъ като баластъ въ живота. Обаче, за да могатъ тѣзи училища да иматъ успѣхъ, абитуриентитѣ имъ ще трѣбва да получатъ привилегия при заемане на чиновнически служби.

Що се касае до квалифициранитѣ служби, гдето законътъ изисква висше специално образование, и тамъ трѣбва да се създаде по-голѣма опредѣленостъ и стегнатостъ, като се въведе по-сигуренъ изборъ, не само въз основа на формалния цензъ, но и на констатиране качеството на фактическитѣ познания. Конкурсятъ, който е усвоенъ въ чуждитѣ държави, при заемане на службитѣ и при авансирането, трѣбва да бѣде необходимо условие, което ще импулсира чиновника къмъ постоянно самообразование. При това не трѣбва да се забравя, че въ единъ и сщъ типъ висши учебни заведения нѣма идентична организация въ разнитѣ страни. Така, относно висшето търговско образование въ едни държави се дава по-голѣмо внимание на стопанскитѣ науки, а въ други — на счетоводно-техническитѣ. Очевидно е, че отъ кандидатитѣ на първата категория училища мжно могатъ да станатъ организатори на счетоводната служба или експертъ-счетоводители по сщцата.

Най-сетне от един добър чиновник тръбва да се изискват и лични качества, като външно държане, обръщение съ публиката, бързина въ работата и пр. Тръбва да признаемъ, че ний българитъ стоимъ въ това отношение много долу. На липсата на тѣзи качества се дължи лошото отношение на нашитъ канцеларии къмъ гражданството, поради което последното губи много ценно време. Въ противоположностъ на това европейскитъ министерства и канцеларии поразяватъ съ своето културно отношение, услужливостъ и експедитивностъ. Нашитъ министерства иматъ постоянното правило да не отговарятъ на писменитъ молби на просителитъ и да чакатъ последнитъ да дойдатъ въ София, па още и съ посрѣдници, за да получатъ отговора си. Въ това отношение европейскитъ държавни учреждения сж сжщо така редовни и изпълнителни, както една добре уредена частна кантора.

Когато преди 21 година пишуциятъ тѣзи редове постави своя докладъ за нуждата отъ висше търговско образование въ страната ни¹⁾, тамъ се изтъкваха между другото следнитъ аргументи:

Ако въ предпоставкитъ на едно висше търговско училище могатъ да лежатъ такива дълбоки мисли и

широки съображения относно частния търговецъ и стопански деецъ, какво тръбва да се каже за ръководителя на едно държавно, общинско, изобщо обществено-стопанско предприятие — банки, желѣзници, пощи и пр.

Очевидно е, че тукъ се изискватъ не само формални доказателства за знания, но и дълбоко щудиране на конкретнитъ стопански материи съ тѣхното действително положенне, развитие и тенденции. А това може да се постигне не толкова съ една лекционна система, колкото чрезъ ежедневна семинарна работа и боравенесъ оригиналнитъ научни източници, които единствено ще култивиратъ научното разглеждане и изследване на стопанскитъ въпроси; ще способствуватъ за създаване нуждния обществено-стопански мирогледъ. Естествено, че и самата по-нататъшна служба тръбва да бжде организирана така, че, наредъ съ разумното и правилно разрешаване на дневнитъ дребулии, да импулсира този начинъ на схващане и разработване принципалнитъ материи.

¹⁾ Страници 224—327 отъ XX (I и XXII редовни сесии на Варнен. търг. инд. камара 1914 г.

²⁾ *ibidem* стр. 240.

³⁾ *ibidem* стр. 241.

Д-ръ Кирилъ Йордановъ
училищенъ лѣкаръ—Варна

Водолечението на Варненския морски брѣгъ

Може смѣло да се каже, че най-новото днесъ въ медицината е привличането на водата въ помощъ на страдашитъ. Или съ други думи, научното обосноваване на водата като лѣчебенъ факторъ и привличането ѝ въ лѣчебната съкровищница на медицинската наука. Създаването на специаленъ браншъ — **хидротерапия** или **водолѣчение**. Едва ли има ученъ, който да се съмнява въ високата цена на водата като лѣкарство. Отричането на водолѣчението днесъ се смѣта като нечуванъ медицински абсурдъ, който едва ли нѣкой би си позволилъ.

Варна, красиво разположенъ на чудно хубавия морски брѣгъ ни дава, идеално съчетани всички лѣчебни фактори на природата, съ тѣхната морска преимуществена специфичностъ. Морето, къмъ морето, въ морето, това е идеала на всѣка нация, то тръбва да бжде и стремежа на всѣки българинъ, чийто нация е удостоена съ морски брѣгъ. А посетителъ на Варна, безъ да е изпиталъ сладостта на морското кжпене, е едно неразумение.

Топлитъ морски бани и свободното кжпане въ морето сж пълни съ предимства и благотворни действия, но все пакъ въ тѣхъ не се заключава хидротерапията въ истинската смисълъ на думата. Това е по скоро банелѣчение, което си остава като нѣщо по друго отъ водолѣчението. Въпрѣки че Варна е идеално мѣсто за пълно водолѣчение, съ което би могла да се прочуе много, днесъ тя ни дава възможноститъ за едно обикновено банелѣчение, плюсь предлаганитъ ни редица други лѣчебни фактори. Варна ще стане мѣсто за пълно водолѣчение само тогава, когато при морскитъ бани се създаде специаленъ **водолѣчебенъ институтъ**, съ всички приспособления за лѣкуване съ вода. Такъвъ единъ институтъ всѣка друга нация би отдавна създадала, ако да имаше такова мѣсто като Варна. И управа, която иска да запише името си съ златни букви въ историята на Варна и българското санитарно дѣло, тръбва да го създаде. Това между другото.

Морскитъ кжпаня, като здравеокрепващъ факторъ ни интересува сега и за него нека кажемъ нѣколко думи:

Морската вода действува **физически, механически и химически**. Химическото ѝ действие се дължи на богатството ѝ съ разни химически съединения, предимно соли. Въ единъ литъръ вода има 17 грама соли. 8 на сто сж готварска соль. Въ малко количество морската вода съдържа сѣра, магнезий, поташъ, бромъ, силиций, вжглеродъ, азотъ, йодъ, желѣзо, фосфоръ, флуоръ, арсеникъ, медъ, сребро и много други. Тя съдържа още много органически вещества отъ животински и растителенъ произходъ. Богатата флора има дѣлъ въ чудотворенето на морето. Прозрачната вода пропуска слънчевитъ лжчи да проникнатъ до дълбоки водни пластове и да ги облжчватъ. Това облжчване имъ предава по голѣма цѣлебностъ. Особеноститъ въ температурата на морската вода иматъ важенъ дѣлъ. Постоянното движение на водата сжщо. Съвокупността отъ солитъ, низката температура, постояннитъ вълни и пр. се допълнятъ до идеаленъ лѣчебенъ факторъ. Солитъ се наслагатъ по кожата и я дразнятъ, низката температура отнема топлина отъ тѣлото и подтиква вестранитъ функции къмъ работа, вълнитъ действуватъ като масажъ и допринасятъ за хиперимизирането на кожата. Всичкитъ по рефлекторенъ пжтъ действуватъ благотворно върху сложната машина.

Кжпанята се правятъ по строго остановени отъ науката правила. Десеторни влизания, престоявания по цѣли дни и прочие извратености, сж въ разрывъ съ медицинската наука. Единъ, най-много два пжти натопяване, 5, най-много 15 минути престояване сж основни насоки за всѣки. Хвърлянето отъ високо, поради внезапното повлияване на кръворазпредѣлението, е опасно, особено за хора съ несигуренъ кръвообратъ. Влизането да става постепенно—краката, ржцетъ, гърдитъ и тогава цѣлото тѣло. Изплакването на душа следъ морското кжпане не е за препоржчване поради това, че измива

наслаганитѣ по кожата, соли и намалява лѣчебното действие на водата. Позволено е измиването на ржцетѣ, лицето и изплакване на устата и носа отъ нечистата морска вода. Следъ последното излизане отъ вода, добре е на терасата нѣколко минутно гимнастикуване до изсъхване.

Топлитѣ морски бани сж другата възможна за сега форма на водолѣчението въ Варна. Тѣ съ успѣхъ лѣкуватъ много страдания, но поради особеността си искатъ и предварително нагаждане отъ лѣкарь. Ще подчертаемъ само, че топлата морска вода е „царицата на минералнитѣ води.“ Щомъ е така, едно недоразумение би било да отправяме на минерални бани, когато тѣ иматъ леката възможностъ да приложатъ топ-

литѣ морски бани. Особено грѣхъ е ако варненецъ съ оскждни срѣдства се запжти на минерални бани, когато царицата на минералнитѣ бани е до него. Само отдѣлни случаи и специални изисквания за нѣколкото особени специфичности на нѣкои минерални води другаде, биха оправдали напускане морето и отиването другаде.

Мѣстото не позволява повече подробности, интересувашитѣ се ще намѣрятъ въ подходящата литература, но горното е достатъчно за извличане практическа полза. А нашия краенъ стремежъ трѣбва да остане създаване на водолѣчебенъ институтъ, който ще привлече многохиляденъ свѣтъ въ Варна!

Проф. Я. Арnaudовъ.

Културнитѣ нужди на Варна

Съ бързия си растежъ Варна се приближава до вида и размѣритѣ на голѣмия градъ. Усиленитѣ работи презъ последнитѣ 8—9 години по нейното благоустройство ѝ даватъ вече видъ на красивъ европейски градъ, който при това има преимуществото да е разположенъ всрѣдъ хубава природа и да е лишенъ отъ казарменитѣ постройки-жилища по на 15—20 и повече семейства — чийто еднобразенъ и бездушненъ видъ така подтискващо действува върху духа въ голѣмитѣ европейски градове. Още 4—5 години усилия, и Варна, поне въ нейната централна частъ, ще притежава всички удобства на единъ модеренъ градъ и ще предлага на своитѣ жители почти всички условия за добро материално битие.

На тоя външенъ ръстъ, обаче, далечъ още не отговаря духовната култура на града. Въ единъ срѣдньо и западноевропейски градъ съ нейното население и размѣри обикновено изпъкватъ редица монументални обществени сгради, повечето съ съответната орнамента и скулптурна украса, между които етнографски, художествени и исторически музеи, красиво библиотечно здание, обширна концертна зала и пр. — почти всички резултатъ на обществена инициатива. А ако тоя градъ е въ Германия, Чехия, Полша или Италия, непременно той ще има симфониченъ оркестъръ и нѣколко добри хорове. Въ Варна изобщо има много малко величествени постройки, а отъ тѣхъ само театърътъ, чиято история е красноречиво свидетелство за културно-общественитѣ условия въ града, е плодъ на обществени усилия. Изобщо за особни архитектурни ценности на града малко може да се говори. Отъ църквитѣ само „Св. Николай“ е непосредственъ емоционаленъ изразъ на една господстваща идея и на религиозно вглѣбление. Градската библиотека пъкъ, чието книжно имущество е вече значително нараснало и ежегодно се увеличава, се помѣщава въ жилищно здание, далечъ неподходяще за целта. Градътъ не притежава нито единъ общественъ салонъ за музикални уредби и публични четения, който да отговаря прилизително на изискванията на акустиката и да предлага срѣдни удобства на слушателитѣ. Освенъ това, въпрѣки многократни опити да се създаде единъ дееспособенъ симфониченъ съставъ, такъвъ все още не сжществува. Сжщо така и хоровото дѣло въ града още не се намира на оная висота, която е наложителна за Варна. Тукъ нѣма и художествена галерия, нито етнографски музей, въпрѣки че Варна е естествениятъ центъръ на една въ етнографско отношение много интересна област. Изобщо, въпрѣки тритѣ си гимназии,

Бисшето търговско училище и другитѣ културни институти, Варна съвсемъ не се намира още на онова културно равнище, което съ право би могло да се очаква.

Всичко това далечъ не означава, че нашиятъ градъ нѣма достатъчно културни или достатъченъ брой културни личности; напротивъ такива има въ изобилие. Онова, което липсва, е културната общественостъ. Варненската интелигенция е разединена, обособена въ най-добрия случай въ малки групички, които образуватъ затворени кръгове, често безъ всѣкакъвъ контактъ единъ съ други, или пъкъ намиращи се въ неприязнени отношения. Индивидуализмътъ, свързанъ съ предимно търговския характеръ на града, е наложилъ отпечатъка си и върху неговата духовна физиономия. Друга причина за това разединение се крие въ обстоятелството, че варненското население въ по-голѣмата си частъ е пришло отъ различни краища на страната и досега не е могло да се сплоти въ единна общественостъ. Тая разпокъсаностъ намира символиченъ изразъ и въ отсъствието на единъ ясно оформенъ форумъ — символа на обществеността, както и въ липсата на едно културно начинание; което да бжде обединителенъ центъръ на гражданството. Основаното съ тая целъ Читалищно дружество продължава да се бори съ апатията на гражданитѣ. Разединението се вижда и въ политическия животъ на недавнашното минало: партийната разпокъсаностъ и несговорчивостта въ града бѣ толкова голѣма, че много рѣдко напимѣръ можеше да се създаде единъ напълно дееспособенъ общински съветъ.

Поради това за културното повдигане на града е необходимо преди всичко създаването именно на културна общественостъ, която ще бжде по-нататъкъ опората за духовно творчество. Тя ще образува едно здраво обществено мнение, на което ще могатъ да се опратъ културнитѣ творци въ осжществяването на редица обществени начинания. Създаването на единство всрѣдъ интелигенцията представлява главната задача и на Читалищното дружество, което иска да продължи традицията на нашитѣ читалища отъ доосвободителната епоха, като стане духовенъ фокусъ на града. Откритото отъ него презъ изтеклата зима Висше народно училище, което тепърва ще бжде развито, ще му бжде главното срѣдство за постигане на тая задача. Тамъ не се цели толкова да се даватъ зниния, а да се събуди културенъ усѣтъ и обществено чувство и да се даде подтикъ за духовно вглѣбление и културно творчество. Задачата на Читалищното дружество ще бжде улеснена много

чрез изграждането на Културния домъ „Св. Царь Борисъ Михайлъ“, който ще се строи съ съдействието на варненската община, Археологическото дружество и Лигата за курорта Варна. Тоя домъ, гдето ще се помѣщава градската библиотека, археологическия музей, обширна и приветлива зала за концерти и сказки, както и помѣщения за Читалищното дружество, Лигата за курорта, и за радиостуди оше стане сръдище на варненския духовенъ животъ. Ето защо дългъ се налага на варненското гражданство да съдействува споредъ силитъ си за по-скорошното довършване на постройката, започването на чийто строежъ предстои. Надѣваме се, че и държавата, за която културното издигане на Варна е отъ първостепенно национално значение, ще подкрепи изграждането на дома. Вѣрваме сжщо, че и усилията на научното общество, което презъ изтеклия сезонъ успѣ да събере въ аквариума значителенъ интелектуаленъ елитъ, ще допринесатъ много въ това направление. Ала не по-малко грижи трѣбва да се положатъ и за повдигане на духовния уровень на населението отъ периферията. Въ това отношение презъ тая година се отбелязаха многосещавачи наченки съ основаването на нови квартални читалища и съ устройването на системни публични четения.

Не малка роль има да изиграе и театърътъ за духовното единство на града. Досега редица обективни причини, предимно отъ материаленъ, ала оше повече такива отъ специфиченъ мѣстенъ характеръ спѣваха плавното развитие на театралното дѣло. Съ създаването на бюджетенъ общински театъръ, за което искрено поздравяваме и сърадваме варненската общинска управа, материалнитъ прѣчки могатъ да се смѣтатъ за преодоленни. Надѣваме се, че чрезъ добрия подборъ на артистичния персоналъ и на пиеситъ, както и съ наистина художествени постановки варненското гражданство ще бжде привлечено въ театъра, който по такъвъ начинъ ще стане истинско културно огнище и ще може да изиграе първостепенна културно-обединителна роль.

По пжтя на създаването на такава културна общественостъ ще се улесни въ висша степенъ и осществяването на редица други начинания. Така напр. ще се създадатъ благоприятни условия за реалното обединение на музикалнитъ сили и за образуването на единъ добъръ симфониченъ оркестъръ, който за Варна днесъ повече отъ всѣкога е насжща необходимостъ, както и за издигането на хоровото дѣло на подобаваща висота. Не по-малка необходимостъ представлява вече и една постоянна художествена галерия. Началото за такава би могло да се постави, като започне варненската община при ежегоднитъ общи художествени изложби и при ония на отдѣлни художници да открива по 4—5 картини, евентуално и скулптурни творения. Така следъ двадесетина

години ще може да се събере едно художествено имущество отъ стотина картини: къмъ тѣхъ биха могли да се прибавятъ евентуално и такива, които би подарило министерството на просвѣтата; то ежегодно откупва редица картини, обаче ги запазва за София, отъ която практика вече е време да се направи отклонение. Така ще се създаде оше едно мѣсто, гдето подрастващитъ поколѣния на Варна ще култивиратъ художествения си усѣтъ и ще повишаватъ общата си култура, а възрастнитъ ще получаватъ импулсъ да отдѣлятъ отъ домашния си бюджетъ сръдства и за художествени картини, каквито постепенно трѣбва да измѣстятъ произведенията на олеографията въ приемнитъ на заможнитъ варненски граждани.

Въ града предстоятъ редица обществени строежи. Трѣбва да се изработи общъ, окончателно установенъ планъ за архитектурно градоустройство и съобразно него да се извършватъ тия строежи, като за всѣка постройка се обявява конкурсъ между всички архитекти въ България. Така следъ 10—15 години общиятъ архитектуренъ обликъ на града ще се промѣни коренно.

Това е културна програма за редица години, може би, и за десетилѣтия, която, обаче, трѣбва оше сега да започне да се изпълнява. Ще се възрази, че най-напредъ трѣбва да се създаде поминъкъ за бедстващитъ нѣколко хиляди безработни варненци. Безспорно, това трѣбва да бжде неотклонната грижа на варненскитъ общественици. Обаче нищо не прѣчи да се подематъ наредъ съ това и набелязанитъ културни начинания или поне да се извърши подготвителната работа за тѣхното осществяване, което при наличността на добра воля далечъ не е така трудно, както изглежда. Най-после не трѣбва да се изпуска изпредвидъ, че ако материалнитъ условия сж благоприятна обстановка за процвѣтяване на духовна култура, сжщо така и наопъки повишената духовна култура улеснява въ значителна степенъ създаването на материално благоденствие.

Варна е длъжна да стори това преди всичко зарадъ подрастващитъ поколѣния, които се учатъ въ сръднитъ ѝ училища, а оше повече зарадъ младежитъ отъ четеритъ краища на страната, които добиватъ образованието си въ Висшето Търговско Училище. И единитъ и другитъ трѣбва да се готвятъ за културни водачи на нашата нация, зарадъ което имъ сж необходими обща култура, граждански духъ и силно развито социално чувство. А тѣ се всмукватъ преди всичко отъ една културна и граждански единна сръда.

Съ осществяването на набелязаната програма Варна ще стане истински духовенъ фаръ, който ще прѣска обилна свѣтлина въ цѣла североизточна България, а сжщо така и по-нататъкъ.

Отъ редовното изплащане на членския вносъ зависи и редовното печатане на в. „Академически вестн“.

Вестникътъ се изпраща БЕЗПЛАТНО на всички безъ изключение.

Всѣки който желае да стане членъ на Д-вото да изпрати по пощенска чекова с/ка № 1373 — 60 лева.

За всѣка промѣна на адресъ и служба, съобщавайте въ канцеларията на Д-вото ул. „Воденъ“ № 15 — Варна.

РЕЗУЛТАТИТЪ ОТЪ АНКЕТАТА

Настоятелството на Д-вото — Варна, въ желанието си да бжде въ пълен контактъ съ всички дипломирани възпитаници на В. Т. У., и да може да се установи, какъвъ пласиментъ иматъ сжщитѣ, въ нашия държавенъ и публично правенъ апаратъ, въ свободния стопански животъ и колко сж останали още безъ работа, реши да направи една анкета.

Съ съдействието на Ректората при В. Т. У. се изработиха списъци на всички завършили дипломирани възпитаници до края на 31.XII.1934 год. Тѣзи списъци се изпратиха на колеги, чиито адреси ни бѣха известни за да ги попълнятъ. Обаче, това бѣше далечъ, недостатъчно, защото ние разполагахме съ твърде ограничени и неточни адреси. Пакъ съ съдействието на Ректората при В. Т. У. се отправиха отворени писма — запитване до Г. Г. Директоритѣ на всички клонове на Б. Н. Банки и Б. З. К. Банки и тѣхнитѣ агентури, до Директоритѣ на всички Попул. Банки; до Директоритѣ на търговскитѣ и професионални училища; до Началницитѣ на данѣнитѣ управления и до околийскитѣ управители (за кметове и др. чиновници изъ общинитѣ), съ молба да ни съобщятъ, колко души иматъ измежду подведомствения си персоналъ, дипломирани възпитаници на В. Т. У. Всички шефове на горнитѣ учреждения бѣха много любезни и отговориха своевременно, за което Н-вото на Д-вото на завършилитѣ В. Т. У., счита за свой дългъ да изкаже своята благодарностъ, както на тѣхъ, така и на г-нѣ Ректора на В. Т. У. за указаното имъ съдействие.

Резултатитѣ сж повече отъ добри. Но тѣ биха могли да бждатъ още по-добри, ако нашитѣ дипломирани колеги при всѣка промѣна на службата и адреса си съобщаватъ въ канцеларията на Д-вото. Така връзката ще се поддържа непрекъснато, и Н-вото ще бжде винаги въ съприкосновение съ всички дипломирани колеги. Вестникътъ, единствената духовна връзка, между всички колеги отъ една страна, и друга, между сжщитѣ и В. Т. У. ще може да се изпраща редовно на всички, само когато разполагаме съ точни адреси. Така той ще изиграе оная роля, която му е предназначена, като нашъ печатанъ органъ. Труднитѣ бѣха и сж още доста голѣми до като се влѣзе въ пълна връзка съ всички дипломирани възпитаници на В. Т. У. Тѣ не бива да се откъсватъ отъ своя духовенъ и наученъ центъръ, отъ своята Alma mater, мѣстото където сж добили знания и сж оформенъ характеръ и мирогледъ. Една отъ голѣмитѣ задачи на Д-вото ни е да издири, къде, на каква работа или безработа има възпитаници на В. Т. У.; да ги покани да се сплотятъ въ една единна организация, която ще има да играе голѣма роль въ защита правата и професионалнитѣ интереси на всички колеги. Бждещето е предъ насъ; нужни сж повече жертви, материални и морални, повече усилия и заинтересованостъ, за да постигнемъ добри резултати.

Всички завършили—дипломирани възпитаници на В. Т. У. до края на 31 декемврий 1934 г. сж били — 703 души, отъ които 627 души мъже и 76 жени. Настанили се на работа, по общи сведения, и заети въ най-различни служби и длѣжности въ държавнитѣ, публично правнитѣ и частни предприятия и учреждения—482 души, както следва:

1. Въ Б. З. К. Банки — 87 души, отъ които 54 книговодители; 11 счетоводители; 5 касиери; 6 инспектори по кооперациитѣ; 11 касиеръ-счетоводители по кооперации.

2. Въ Б. Н. Банки — 26 души, отъ които 17 кни-

говодители; 6 касиери и счетоводители; 2 контролъори и 1 началникъ бюро.

3. Въ Данѣчни управления — 39, отъ които — 2 областни данѣчни началници; 20 пом. дан. н-ци; 13 — агенти и стажанти пом. дан. н-ци и 4 дѣловодители.

4. Въ Популярни банки — 35, отъ които 26 книговодители; 5 директори; 4 инспектори при съюза на попул. банки.

5. Кметове на селски общини — 43 души; кметове на градски общини 1 и разни други общински чиновници 26 души.

6. Учители въ търговски гимназии 37, директори въ търговски гимназии 3.

7. Учители и касиеръ-счетоводители въ занаятчийски и механотехнически училища 16, директори 2.

8. Въ частни предприятия — като касиеръ-счетоводители и ржководители 37.

9. Въ държавни предприятия, мини и пр. като кас-счетоводители 13.

10. Въ митници и пристанища — 6 души.

11. Въ Дирекция Храноизносъ 5 души.

12. Въ Дирекция Статистика 5 души.

13. Въ Дирекция Б. Д. Ж. счетоводители 4 и стажанти 7.

14. Областни инспектори по труда 3 души.

15. Контролъори докладчици смѣт. палати 8 души и книговодители смѣт. палати 4.

16. Инспектори, Началници и касиеръ счетоводители при търг. индустр. камари 4.

17. Банка български кредитъ и търг. банки 7.

18. Доценти и преподаватели въ Висшето търгов. у-ще 3 и асистенти 3.

19. Разни поединични служби въ държавни и автономни учреждения, като касиеръ-счетоводители, библиотекари и пр. 11 души и

20. На свободна практика като търговци и индустриалци и др. 47 души или всичко на работа 482 души — отъ всички дипломирани 703; оставатъ не настанени на работа 221 души. Отъ тѣхъ, обаче, 34 души сж постъпили въ Запасната офицерска школа да отбиватъ военната си служба. Оставатъ значи 187 души безработни. Числото на последнитѣ би се намалило още повече, ако бѣха дадени сведения за всички завършили В. Т. У. Мнозина отъ тѣхъ; вѣроятно, работятъ изъ частни предприятия, или сел. кооперации, отъ които не е могло да се събератъ сведения.

Отъ друга страна, като се има предвидъ, че 76 отъ всички дипломирани сж жени, отъ които 57 жени сж останали като домакини, а друга частъ сж се омъжили, то броя на безработнитѣ мъже намалява на 130 души. Това число, повтаряме, е относително, тъй като много отъ колегитѣ не сж дали сведения и не може да се знае дали сж безработа или заематъ нѣкакви служби.

Все пакъ процентътъ на безработнитѣ къмъ тия, които сж на работа (чиновници и свободни предприятия) може да се изрази така:

Мъже. Завършили — дипломирани — 627 души, отъ тѣхъ на работа 464 души—74%, оставатъ съ непоказана професия или безработа 163 души—26%, отъ които 34 души сж въ запасната офицерска школа.

Жени. Завършили — дипломирани — 76 души, отъ които на работа 18 души—24%, оставатъ съ непоказани професии и безработа 58 души—76%.

Общиятъ процентъ на мъже и жени е: 482 души

работят — 68.5%; безработа или съ непоказани професии 221 души — 31.5%, отъ всички 703 души*).

Ако и горнитѣ цифри да се взематъ съ известна резервираностъ, тъй като много отъ нашитѣ колеги не сж се обадили още, за да знаемъ кжде и какво работятъ, ние съ радостъ можемъ да констатираме факта,

който ни сочатъ горнитѣ данни. Нашитѣ банковѣ институти и др. държавни учреждения, както и частнитѣ такива, постепенно се подновяватъ съ единъ добре подготвенъ висшъ чиновнически персоналъ.

*) Сега броя на завършилитѣ диплоиранѣ, е увеличенъ на 753 души, отъ мартенската и юлска сесии 1935 г.

Третиатъ редовенъ конгресъ

на Д-вото на завършилитѣ Варненското висше търговско училище
ще се състои въ гр. Варна на 25 августъ 1935 г. при следния

Дневенъ редъ:

1. Откриване и приветствия.
2. Рефератъ отъ Бойчо Бойчевъ — редов. преподавателъ въ търг. академия.
3. Отчетъ на управителния и контролния съвети и дебати по тѣхъ и освобождаването имъ отъ отговорностъ.
4. Измѣнение и допълнение на устава.
5. Насока на бъдещата Дружествена дейностъ и дебати.
6. Изборъ на управителенъ и контроленъ съвети.

Откриването на конгреса ще стане въ 9 часа сутринта въ заседателната зала на Варненската търговско-индустриална камара.

На следния день ще бжде устроенъ излетъ до нѣкои отъ околноститѣ на Варна.

Право на участие въ конгреса иматъ всички дипломирани възпитаници на училището, които платятъ до 24 августъ включително членския си вносъ.

Посетителитѣ ще се ползватъ съ 75% намаление по случай — IV мостренъ панаиръ въ Варна.

75% намаление по Б. Д. Ж. започва отъ 23 августъ и трае до 29 августъ т. г.

IV. Мострениятъ панаиръ — Варна се открива на 5 августъ и ще трае до 29 с. м. включително.

Панаирнитѣ палати се помѣщаватъ: централната — въ зданието на Девическата гимназия и клонове въ Търговската академия и сръдищната прогимназия.

Посетителитѣ ще иматъ свободенъ входъ въ предприятията „Текстиль“ и „Галата“.

Настоящия брой се издава специално за пропаганда на Курорта Варна.

Вести и съобщения.

Съобщение. Поради финансово затруднение в „Академически вестни“, не можа да излезе редовно. Н-вото на Д-вото моли всички колеги, които не сж си изплатили членския вносъ за 1935 г. да побързат да сторят това. За улеснения при изплащане чл. вносъ отъ 60 лв., е открита чекова с/ка № 1373. Изпратени сж до всички колеги вносни бележки за изплащане на чл. вносъ.

Ректоръ на Висшето търг. училище — Варна е избранъ г-нъ Проф. Д-ръ Янаки Арнаудовъ. Пожелаваме му успѣхъ въ новия постъ.

Г-нъ Ив. Пандовъ, асистентъ при Висшето търг. училище — Варна, е заминалъ на 6-месечна специализация въ Германия.

Г-нъ Д-ръ Г. К. Свраковъ е повишенъ за извънреденъ професоръ по стопанскитъ дисциплини при Висшето търг. училище. Честито.

Годежи и вѣнчавки.

Вѣнчалъ се е колегата Добролюбъ Темелковъ (Добата), търговецъ, съ г-ца Кинка Балканска.

Вѣнчалъ се е колегата Никола Никовъ — кметъ, съ г-ца Виктория Алексиева.

Вѣнчалъ се е колегата Богданъ Йордановъ — кметъ. Сгодилъ се е колегата Недю Карабашаковъ — контролоръ докладчикъ въ См. Палата, съ г-ца Златка Дишева, прогимназиална учителка — Варна.

Вѣнчалъ се е Невѣнъ Николовъ, инспекторъ при Съюза на Попул. банки съ г-ца Вѣрка Ив. Ачкова.

На всички двойки честито!

Дипломирани сж презъ дветъ сесии 1935 г. следнитъ наши колеги:

Мартенска сесия VIII вип.

Христо Кожухаровъ, Анатолий Щекатуринъ, Олга Сарайдарова.

IX вип. Димитъръ Панайотовъ, Стоянъ Константиновъ, Павелъ Нишеловъ, Симеонъ Милковъ.

X вип. Парашкова Димитровъ, Емануилъ Капитановъ, Василь Мънковъ, Петъръ Сяровъ, Христо Топчиевъ, Първанъ Василевъ, Трухчо Трухчевъ, Илия Дачевъ, Мико Бохоровъ.

XI вип. Тодоръ Тодоровъ, Тодоръ Сиромановъ, Петъръ Петровъ, Сотиръ Шоповъ, Никола Начевъ, Петъръ Мариновъ, Доменика Бръчкова, Любенъ Оцетовъ, Цана Стойчева, Николай Къневъ, Петъръ Димитровъ, Петъръ Милушевъ, Николай Калуджиновъ.

Юлска сесия VIII вип.

Георги Караивановъ.

X вип. Владимиръ Владовъ, Николай Триловъ, Любенъ Кожухаровъ, Гено Геновъ.

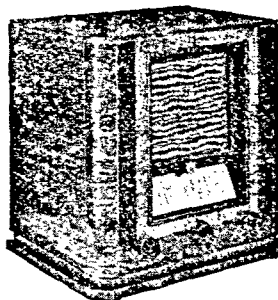
XI вип. Лилия Юрданова, Желъско Калъчевъ, Нисимъ Исаковъ, Христо Христовъ, Георги Георгиевъ, Асенъ Ивановъ, Димитъръ Балджиевъ, Юрданъ Стояновъ, Лазаръ Поповъ, Петъръ Черневъ, Любенъ Доневъ, Тодоръ Аргировъ, Петко Петковъ, Стефанъ Йотовъ, Любенъ Николовъ.

XII вип. Генчо Генчевъ.

Радио ТЕЛЕФУНКЕНЪ

се предпочита отъ всички

защото:

$\frac{3}{4}$ отъ станциитъ, които слушаме сж построени отъ Телефонкенъ.

Всички уреди и части на предлаганитъ апарати сж направени отъ една и сжща лаборатория, което позволява една идеална хармония при приемането.

Телефункенъ е най-старата и най-опитната радиостроителна фирма въ свѣта.

Съвършена техника и луксозна външность.

Единственъ представителъ

Игнатъ Пеневъ — Мусала 2

Тел. 205.

Книжарница „МЕРКУРИЙ“

Варна

300 вида СПОМЕКИ отъ ВАРНА

фантастично красиви издѣлия
отъ миди и охлюви.

ПАРАШКЕВОВЪ & Инж. БАЛТАДЖИЕВЪ

ул. „Преславска“ № 12 тел. 383

НА СКЛАДЪ

голѣмъ изборъ отъ вентилатори: настолни, стенни, висящи и такива за индустриални цели.

НА СКЛАДЪ

всички видове нови и употребявани но добре запазени електромотори.

Електромоторчета за шевни машини, за жболѣкари и жботехници.

Извършва всички видове електрически и машинни инсталации.

Изготвя планове на индустриални заведения, фабрики, технически работилници и др. за озаконяване.

Работа солидна и гарантирана.

Приема да представлява търговски и индустриални фирми.

Цени на вжглицата за тонъ франко минитъ

Съгласно протоколъ № 16 т. VI. п. 1 отъ 1.XII.1934 г. на Адм. Съветъ публ. въ Д. в бр. 204 отъ 7.XII.1934 г.

I. Мина „Перникъ“

Качество	I зона	II зона	III зона
Едри вжглица	400 лв.	380 лв.	360 лв.
Срѣдни ”	300 ”	280 ”	260 ”
Ситни ”	170 ”	150 ”	130 ”
Непресѣти — пречистени (I кач.)	300 ”	280 ”	260 ”
Непресѣти — непречистени (II кач.)	280 ”	260 ”	240 ”
Ситни промити	220 ”	200 ”	180 ”
Пляка	80 ”	70 ”	60 ”
Брикети	550 ”	530 ”	510 ”

За Б. Д. Ж. и за предприятия за добиване и доставка на електрическа енергия:

- а) непресѣти — пречистени (I кач.) 240 лв. } за всички зони
 а) непресѣти — непречистени (II кач.) 220 лв. }

Само за Б. Д. Ж. едри вжглица — 320 лв. -- срѣдни вжглица 240 лв. за всички зони и брикети 420 лв.

ЦЕНИ за ИЗНОСЪ: едри вжглица 230 лв., срѣдни вжглица 200 лв. ситни вжглица 130 лв., непресѣти пречистени (I кач.) 170 лв., ситни промити вжглица 180 лв. и брикети 420 лв.

II. Мина „Марица“

СУРОВИ ВЖГЛИЦА:

Едри вжглица	220 лв.
Срѣдни вжглица	180 ”
Ситни вжглица	50 ”

СУШЕНИ ВЖГЛИЦА:

Пресѣти вжглица	380 лв.
Ситни вжглица	80 ”
Само за Б. Д. Ж. пресѣти вжглица	350 ”

Ценитъ сж безъ разлика на зони.

III. Мина „Бобовъ долъ“

Едри вжглица	430 лв.
Срѣдни вжглица	330 ”
Ситни вжглица	130 ”
Вжглиценъ прахъ	80 ”
Пляка	60 ”

Само за Б. Д. Ж.

Едри вжглица	410 лв.
Непресѣти — непречистени	270 ”

Ценитъ сж безъ разлика на зони.

I зона отъ 6—250 тариф. клм. II зона отъ 251 до 410 клм. и III зона 411 тариф. клм. нагоре.

Вноски и поржчки се правятъ навсѣкжде въ страната чрезъ Б. Н. Банка, преводна служба, Т. П. Станции — пощенска чекова служба (чек. с/ка № 50) и Популярнитъ банки, кждето на разположение на клиентитъ сж оставени специални формуляри съ изчерпателното попълване, на които става излишно да се пише отдѣлно писмо до Минитъ, както и на касата на Минитъ въ Перникъ.

„Екертъ“

Магазинъ за шоколадъ и бонбони
не обещава, а изпълнява.

КАФЕ

ежедневно **ЧУКАНО И ПЕЧЕНО**
ЧАЙ И КАКАО
при магазинъ **КАМИЛА**

ул. Царъ Симеонъ № 12.